

Postępowanie cywilne

Temat zajęć:

- Zawieszenie postępowania.
- Koszty postępowania.

mgr Adrian Borys
Instytut Prawa Cywilnego
Zakład Postępowania Cywilnego
adrian.borys@uwr.edu.pl

Zawieszenie postępowania

Zawieszenie
postępowanie

jest to przejściowe wstrzymanie części lub całego postępowania, będące skutkiem wystąpienia określonych w ustawie zdarzeń, uniemożliwiających podejmowanie czynności procesowych przez sąd lub strony albo wymagających wyjaśnienia w innym postępowaniu, a których to uwzględnienie przez sąd ma wpływ na zgodne z prawem oraz rzeczywistym stanem rzeczy rozpoznanie i rozstrzygnięcie sprawy cywilnej (A. Laskowska, *Zawieszenie* 2009, s. 24).


```
graph TD; A[Zawieszenie postępowania] --> B[obligatoryjne]; A --> C[fakultatywne]; A --> D[zależne od woli stron]; B --> E[z mocy prawa]; B --> F[na mocy postanowienie sądu];
```

Zawieszenie postępowania

obligatoryjne

fakultatywne

zależne od woli
stron

z mocy prawa

na mocy
postanowienie
sądu

Obligatoryjne zawieszenie postępowania z mocy prawa

Zawieszenie postępowania
z mocy prawa
(art. 173 KPC)

Postępowanie ulega
zawieszeniu z mocy prawa
w razie zaprzestania
czynności przez sąd
wskutek siły wyższej.

Siła wyższa oznacza zdarzenie nadzwyczajne, niezależne od woli sądu ani od woli stron, którego nie można było przewidzieć i któremu nie można było zapobiec. Do takich zdarzeń należy zaliczyć wszelkiego rodzaju klęski żywiołowe, takie jak powódź, huragan, trzęsienie ziemi, pożar, epidemie, katastrofy budowlane, ataki terrorystyczne, działania wojenne, szczególne uwarunkowania polityczne na terenie objętym właściwością miejscową sądu.

Zaprzestanie czynności przez sąd może być całkowite i dotyczyć całego sądu (pożar budynku sądu) lub częściowe (zniszczenie części akt).

Obligatoryjne zawieszenie postępowania na mocy postanowienia sądu

**Obligatoryjne
zawieszenie
postępowania
sądowego z urzędu
następuje:**

w razie śmierci strony lub jej przedstawiciela ustawowego, utraty przez nich zdolności procesowej, utraty przez stronę zdolności sądowej lub utraty przez przedstawiciela ustawowego charakteru takiego przedstawiciela;

jeżeli w składzie organów jednostki organizacyjnej będącej stroną zachodzą braki uniemożliwiające jej działanie, chyba że ustanowiono kuratora na podstawie art. 69 § 1 lub art. 42 § 1 Kodeksu cywilnego;

jeżeli strona lub jej przedstawiciel ustawowy znajduje się w miejscowości pozbawionej wskutek nadzwyczajnych wydarzeń komunikacji z siedzibą sądu;

jeżeli postępowanie dotyczy masy upadłości, masy układowej lub masy sanacyjnej i ogłoszono upadłość lub wszczęto wtórne postępowanie upadłościowe albo ustanowiono zarządcę w postępowaniu restrukturyzacyjnym;

jeżeli ustanowiono zarządcę przymusowego w postępowaniu w przedmiocie ogłoszenia upadłości lub zarządcę tymczasowego w postępowaniu o otwarciu postępowania sanacyjnego, a postępowanie dotyczy majątku objętego zabezpieczeniem;

jeżeli zarządca sukcesyjny przestał pełnić tę funkcję albo zarząd sukcesyjny wygaś, w przypadku gdy postępowanie toczyło się z udziałem zarządcy sukcesyjnego.

Sąd zawiesza postępowanie z urzędu w razie śmierci strony lub jej przedstawiciela ustawowego, utraty przez nich zdolności procesowej, utraty przez stronę zdolności sądowej lub utraty przez przedstawiciela ustawowego charakteru takiego przedstawiciela (art. 174 § 1 pkt. 1 KPC)

Przez stronę w rozumieniu komentowanego przepisu należy rozumieć nie tylko powoda i pozwanego, ale też strony postępowania nieprocesowego, interwenienta ubocznego, współuczestnika procesowego koniecznego i jednolitego.

Zakres zawieszenia postępowania w przypadku śmierci lub utraty zdolności sądowej przez współuczestnika w sporze zależy od charakteru współuczestnictwa. Śmierć lub utrata zdolności sądowej przez współuczestnika koniecznego lub jednolitego prowadzi do zawieszenia całego postępowania (por. post. SN z 13.11.1974 r., II CZ 195/74, OSPiKA 1976, Nr 5, poz. 94), natomiast w przypadku współuczestnictwa formalnego zawieszenie będzie dotyczyć tylko tego współuczestnika. Częściowe zawieszenie postępowania powinno nastąpić również w przypadku śmierci lub utraty zdolności sądowej współuczestnika materialnego zwykłego (zob. szerzej uchw. SN z 10.10.1964 r., III CO 53/64, OSNCP 1965, Nr 6, poz. 94).

Sąd zawiesza postępowanie z urzędu w razie śmierci strony lub jej przedstawiciela ustawowego, utraty przez nich zdolności procesowej, utraty przez stronę zdolności sądowej lub utraty przez przedstawiciela ustawowego charakteru takiego przedstawiciela (art. 174 § 1 pkt. 1 KPC)

Przez stronę w rozumieniu komentowanego przepisu należy rozumieć nie tylko powoda i pozwanego, ale też strony postępowania nieprocesowego, interwenienta ubocznego, współuczestnika procesowego koniecznego i jednolitego.

Interwencja uboczna. W przypadku interwenienta ubocznego zawieszenie postępowania w całości na podstawie art. 174 § 1 pkt 1 KPC powinno być skutkiem śmierci lub utraty zdolności sądowej tylko przez interwenienta ubocznego samoistnego, do którego stosuje się odpowiednio przepisy o współuczestnictwie jednolitym (art. 81 KPC), brak natomiast takiego odesłania przy interwencji ubocznej niesamoistnej (zob. orz. SN z 10.10.1964 r., III CO 53/64, OSNC 1965, Nr 6, poz. 94, z glosą S. Włodyki, OSPiKA 1968, Nr 2, poz. 29). Następcy prawni interwenienta ubocznego niesamoistnego, jeśli będą chcieli przystąpić do sprawy, będą mogli sami zgłosić interwencję. Ponadto ich interesy chroni też art. 82 KPC.

Sąd zawiesza postępowanie z urzędu w razie śmierci strony lub jej przedstawiciela ustawowego, utraty przez nich zdolności procesowej, utraty przez stronę zdolności sądowej lub utraty przez przedstawiciela ustawowego charakteru takiego przedstawiciela (art. 174 § 1 pkt. 1 KPC)

Śmierć osoby fizycznej w trakcie procesu stanowi przeszkodę w jego kontynuowaniu i w przypadku, gdy przedmiotem procesu są prawa i obowiązki, które przechodzą na następców prawnych, musi nastąpić zawieszenie postępowania (art. 174 § 1 pkt 1 KPC). Niezawieszenie postępowania i jego kontynuowanie po utracie zdolności sądowej przez stronę, bez wstąpienia w jej miejsce następców prawnych, powoduje nieważność postępowania (por. wyr. SN z 15.7.1988 r., II CKU 19/98, Legalis). Nieważność postępowania zachodzi także wówczas, gdy sąd przed wydaniem wyroku nie został powiadomiony o śmierci strony (art. 379 pkt 2 KPC). Na podstawie art. 96 KPC wszystkie działania podjęte przez pełnomocnika po śmierci mandanta są bezprawne, z wyjątkiem czynności zmierzających do zawieszenia postępowania (wyr. SN z 11.12.2001 r., II UKN 657/00, OSNAPiUS 2003, Nr 18, poz. 448).

Sąd zawiesza postępowanie z urzędu w razie śmierci strony lub jej przedstawiciela ustawowego, utraty przez nich zdolności procesowej, utraty przez stronę zdolności sądowej lub utraty przez przedstawiciela ustawowego charakteru takiego przedstawiciela (art. 174 § 1 pkt. 1 KPC)

Nie zawsze śmierć strony powoduje zawieszenie postępowania, albowiem na mocy przepisów szczególnych może ono podlegać umorzeniu (zob. m.in. art. 446, 446 w zw. z art. 452 i 456 § 1 i 3 KPC).

W zakresie praw i obowiązków o charakterze osobistym i niewchodzących w skład spadku sąd umarza postępowanie z powodu śmierci strony (zob. uchw. SN z 10.10.1964 r., III CO 53/64, OSNCP 1965, Nr 6, poz. 94 i z 23.4.1985 r., III CZP 16/85, OSNC 1985, Nr 12, poz. 195; wyr. SN z 1.2.1960 r., IV CR 565/59, OSNCK 1960, Nr 4, poz. 116; post. SN z 12.11.1980 r., IV CZ 158/80, Legalis; W. Siedlecki, Przegląd orzecznictwa, 1961, s. 810).

Sąd zawiesza postępowanie z urzędu w razie śmierci strony lub jej przedstawiciela ustawowego, utrąty przez nich zdolności procesowej, utraty przez stronę zdolności sądowej lub utraty przez przedstawiciela ustawowego charakteru takiego przedstawiciela (art. 174 § 1 pkt. 1 KPC)

Utrata zdolności procesowej przez stronę lub jej przedstawiciela ustawowego następuje z momentem ubezwłasnowolnienia częściowego lub całkowitego osoby fizycznej. W przypadku ubezwłasnowolnienia częściowego osoba fizyczna ma zdolność procesową w sprawach wynikających z czynności prawnych, których może dokonywać samodzielnie (art. 65 § 2 KPC). Nie ma natomiast podstaw do zawieszenia postępowania wobec strony, co do której toczy się postępowanie o ubezwłasnowolnienie (por. uchw. SN z 12.12.1960 r., I CO 25/60, OSN 1961, Nr 2, poz. 32; wyr. SN: z 23.9.1999 r., II UKN 131/99, OSAPiUS 2001, Nr 3, poz. 77 i z 12.4.2012 r., I PK 160/11, Legalis).

Sąd zawiesza postępowanie z urzędu w razie śmierci strony lub jej przedstawiciela ustawowego, utraty przez nich zdolności procesowej, utraty przez stronę zdolności sądowej lub utraty przez przedstawiciela ustawowego charakteru takiego przedstawiciela (art. 174 § 1 pkt. 1 KPC)

pojęcie "utrata zdolności sądowej" odnosi w tym przepisie wyłącznie do strony niebędącej osobą fizyczną. Utrata zdolności sądowej przez osobę prawną lub jednostkę organizacyjną następuje z powodów i w sposób określony we właściwych przepisach ustrojowych dotyczących tych podmiotów. Utrata zdolności sądowej może być następstwem różnych zdarzeń oraz wiązać się z odmiennymi skutkami prawnymi. Co do zasady utrata zdolności sądowej następuje z chwilą **wykreślenia z rejestru**, np. w wypadku spółek prawa handlowego.

Sąd zawiesza postępowanie z urzędu w razie śmierci strony lub jej przedstawiciela ustawowego, utraty przez nich zdolności procesowej, utraty przez stronę zdolności sądowej lub utraty przez przedstawiciela ustawowego charakteru takiego przedstawiciela (art. 174 § 1 pkt. 1 KPC)

Utrata przez przedstawiciela ustawowego osoby fizycznej charakteru takiego przedstawiciela może być wynikiem pozbawienia rodzica władzy rodzicielskiej, zwolnienia przez sąd opiekuna, ustania władzy rodzicielskiej wskutek przysposobienia. Nie stanowi natomiast podstawy do zawieszenia postępowania ustanie władzy rodzicielskiej wskutek osiągnięcia pełnoletności przez dziecko lub też ustanie opieki wobec uchylecia przez sąd ubezwłasnowolnienia, albowiem w takiej sytuacji osoby posiadające przedstawiciela ustawowego same uzyskują zdolność procesową.

Sąd zawiesza postępowanie z urzędu jeżeli w składzie organów jednostki organizacyjnej będącej stroną zachodzą braki uniemożliwiające jej działanie, chyba że ustanowiono kuratora na podstawie art. 69 § 1 KC lub art. 42 § 1 KC (art. 174 § 1 pkt. 2 KPC)

Zawieszenie postępowania będzie natomiast konieczne w razie np. śmierci jednego z członków dwuosobowego zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, w której obowiązuje wymaganie reprezentacji łącznej (art. 205 § 1 KSH), oraz w przypadku wszelkich takich zmian w składzie organu, przez które osoba prawna lub jednostka, o której mowa art. 64 § 1¹ KC, nie może być prawidłowo reprezentowana bądź to przez sam zarząd, bądź też przez prokurentów.

W świetle art. 379 pkt 2 KPC brak organu powołanego do reprezentowania strony stanowi przyczynę nieważności postępowania niezależnie od tego, czy w imieniu tej strony działa pełnomocnik (wyr. SN z 7.11.2006 r., I CSK 224/06, Legalis).

**Sąd zawiesza postępowanie z urzędu jeżeli strona lub jej przedstawiciel
ustawowy znajduje się w miejscowości pozbawionej wskutek nadzwyczajnych
wydarzeń komunikacji z siedzibą sądu
(art. 174 § 1 pkt. 3 KPC)**

Sąd zawiesza postępowanie, jeżeli strona lub jej przedstawiciel ustawowy znajdują się w miejscowości pozbawionej – wskutek nadzwyczajnych wydarzeń – komunikacji z siedzibą sądu. Do nadzwyczajnych można zaliczyć takie zdarzenia, jak katastrofa kolejowa, wszelkiego rodzaju klęski żywiołowe, tj. powódź, huragan, śnieżycy, pożar. Do nadzwyczajnych zdarzeń, uzasadniających zawieszenie postępowania na podstawie art. 174 § 1 pkt 3 KPC, nie należą typowe, możliwe do przewidzenia trudności komunikacyjne spowodowane opóźnieniami środków transportu lub też większym natężeniem ruchu. Jeżeli jednocześnie z przesłankami zawieszenia postępowania z art. 174 § 1 pkt 3 KPC zachodzą przyczyny zawieszenia przewidziane w art. 173 KPC, zawieszenie następuje z mocy prawa.

**Sąd zawiesza postępowanie z urzędu jeżeli postępowanie dotyczy masy upadłości, masy układowej lub masy sanacyjnej i ogłoszono upadłość lub wszczęto wtórne postępowanie upadłościowe albo ustanowiono zarządcę w postępowaniu restrukturyzacyjnym
(art. 174 § 1 pkt. 4 KPC)**

**Sąd zawiesza postępowanie z urzędu jeżeli ustanowiono zarządcę przymusowego w postępowaniu w przedmiocie ogłoszenia upadłości lub zarządcę tymczasowego w postępowaniu o otwarciu postępowania sanacyjnego, a postępowanie dotyczy majątku objętego zabezpieczeniem
(art. 174 § 1 pkt. 5 KPC)**

**Sąd zawiesza postępowanie z urzędu jeżeli zarządca sukcesyjny przestał pełnić tę funkcję albo zarząd sukcesyjny wygaś, w przypadku gdy postępowanie toczyło się z udziałem zarządcy sukcesyjnego.
(art. 174 § 1 pkt. 6 KPC)**

Zarząd sukcesyjny wygasa z:

- 1) upływem 2 miesięcy od dnia śmierci przedsiębiorcy, jeżeli w tym okresie żaden ze spadkobierców przedsiębiorcy nie przyjął spadku ani zapisobierca windykacyjny nie przyjął zapisu windykacyjnego, którego przedmiotem jest przedsiębiorstwo albo udział w przedsiębiorstwie, chyba że zarządca sukcesyjny działa na rzecz małżonka przedsiębiorcy, któremu przysługuje udział w przedsiębiorstwie w spadku;
- 2) dniem uprawomocnienia się postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, zarejestrowania aktu poświadczenia dziedziczenia albo wydania europejskiego poświadczenia spadkowego, jeżeli jeden spadkobierca albo zapisobierca windykacyjny nabył przedsiębiorstwo w spadku w całości;
- 3) dniem nabycia przedsiębiorstwa w spadku w całości przez jedną osobę, o której mowa w art. 3 pkt 3 ZarządSukcU;
- 4) upływem miesiąca od dnia wykreślenia zarządcy sukcesyjnego z CEIDG, chyba że w tym okresie powołano kolejnego zarządcę sukcesyjnego;
- 5) dniem ogłoszenia upadłości przedsiębiorcy;
- 6) dniem dokonania działu spadku obejmującego przedsiębiorstwo w spadku;
- 7) upływem 2 lat od dnia śmierci przedsiębiorcy (art. 59 ZarządSukcU).

**Moc wsteczna postanowienia o
zawieszeniu postępowania**

W przypadkach wymienionych w art. 174 § 1 pkt 1, 4 i 6 KPC zawieszenie ma skutek od chwili zdarzeń, które je spowodowały. Ta regulacja stanowi wyjątek od zasady określonej w art. 360 KPC, zgodnie z którą postanowienie staje się skuteczne z chwilą ogłoszenia, a jeżeli nie było ogłoszone – z chwilą podpisania sentencji.

Uchylenie wydanych orzeczeń

W przypadkach wymienionych w art. 174 § 1 pkt 1, 4 i 6 KPC zawieszając postępowanie, sąd z urzędu uchyla orzeczenia wydane po nastąpieniu tych zdarzeń, chyba że nastąpiły one po zamknięciu rozprawy

Wezwanie do udziału w sprawie.

Ogłoszenie upadłości, wszczęcie wtórnego postępowania upadłościowego wobec powoda lub pozwanego lub ustanowienie zarządcy w postępowaniu restrukturyzacyjnym skutkują odebraniem jednej ze stron procesu zarządu majątkiem, co wymaga zapewnienia jej prawidłowej reprezentacji w procesie. Sąd wzywa – na podstawie art. 174 § 3 KPC – syndyka, zarządcę przymusowego, zarządcę tymczasowego albo zarządcę do udziału w sprawie. Czynności określone w tym przepisie mają za zadanie umożliwienie syndykowi podjęcia decyzji dotyczącej potrzeby jego udziału w konkretnej sprawie, a jednocześnie wyjaśnienie okoliczności istotnych dla dalszego biegu postępowania. Są one zbędne, jeżeli syndyk sam zgłosi swoje wstąpienie do sprawy, przy czym wstąpienie nie wymaga dokonania sformalizowanego aktu, może nastąpić także przez podjęcie przez syndyka działań procesowych (post. SN z 17.2.2011 r., III CZ 5/11, Legalis).

**Zawieszenie
postępowania z urzędu
ze względu na śmierć
profesjonalnego
pełnomocnika lub
przymiotu
profesjonalnego
pełnomocnika**

Jeżeli zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych jest obowiązkowe, w razie śmierci adwokata lub radcy prawnego, skreślenia z listy adwokatów lub radców prawnych, utraty możliwości wykonywania zawodu albo utraty zdolności procesowej, sąd zawiesza postępowanie z urzędu, wyznaczając odpowiedni termin do wskazania innego adwokata lub radcy prawnego, i po upływie tego terminu podejmuje postępowanie. Przepis art. 175 stosuje się odpowiednio.

Fakultatywne zawieszenie postępowania

Sąd może zawiesić postępowanie z urzędu:

The diagram features a central dark grey rounded rectangle on the left containing the text 'Sąd może zawiesić postępowanie z urzędu:'. Seven lines radiate from the right side of this rectangle to seven separate dark grey rounded rectangles stacked vertically on the right. Each of these rectangles contains a specific condition under which a court can suspend proceedings of its own motion. At the top of the page, there is a horizontal bar with three segments: red, orange, and light green.

jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku innego toczącego się postępowania cywilnego;

jeżeli osoba trzecia wystąpiła przeciwko obu stronom z interwencją główną;

jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od uprzedniej decyzji organu administracji publicznej;

jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku postępowania toczącego się przed Trybunałem Konstytucyjnym albo Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej;

jeżeli ujawni się czyn, którego ustalenie w drodze karnej lub dyscyplinarnej mogłoby wywrzeć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy cywilnej;

w razie niestawiennictwa obu stron na rozprawie, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, oraz w razie niestawiennictwa powoda, gdy powód nie żądał rozpoznania sprawy w jego nieobecności, a pozwany nie zgłosił wniosku o rozpoznanie sprawy;

jeżeli na skutek braku lub wskazania złego adresu powoda albo niewskazania przez powoda w wyznaczonym terminie adresu pozwanego lub danych pozwalających sądowi na ustalenie numerów, o których mowa w art. 208¹, lub niewykonania przez powoda innych zarządzeń nie można nadać sprawie dalszego biegu.

Zawieszenie postępowania zależne od woli stron

Art. 176 KPC [Na wniosek spadkobiercy]

Sąd zawiesi postępowanie na wniosek spadkobiercy, jeżeli powód dochodzi przeciwko niemu wykonania obowiązku, należącego do długów spadkowych, a spadkobierca nie złożył jeszcze oświadczenia o przyjęciu spadku i termin do złożenia takiego oświadczenia jeszcze nie upłynął.

Art. 178 [Na zgodny wniosek]

Sąd może również zawiesić postępowanie na zgodny wniosek stron.

Skutki zawieszenia postępowania

W wypadku zawieszenia postępowania na zgodny wniosek stron albo wskutek ich niestawiennictwa lub niemożności nadania sprawie dalszego biegu, zawieszenie wstrzymuje tylko bieg terminów sądowych, które będą dalej dopiero z chwilą podjęcia postępowania.

We wszystkich innych wypadkach zawieszenia żadne terminy nie będą i zaczynają być dopiero od początku z chwilą podjęcia postępowania. Terminy sądowe należy w miarę potrzeby wyznaczać na nowo.

Podczas zawieszenia sąd nie podejmuje żadnych czynności z wyjątkiem tych, które mają na celu podjęcie postępowania albo zabezpieczenie powództwa lub dowodu. Czynności podejmowane przez strony, a nie dotyczące tych przedmiotów, wywołują skutki dopiero z chwilą podjęcia postępowania.

Podjęcie zawieszzonego postępowania

Podjęcie zawieszono-
go postępowania z urzędu
(art. 180 KPC)

Podjęcie zawieszono-
go postępowania na
wniosek
(art. 181 KPC, art. 181¹
KPC)

Umorzenie zawieszzonego postępowania

Sąd umarza postępowanie:

1. zawieszono z przyczyn wskazanych w art. 177 § 1 pkt 5 i 6, jeżeli wniosek o podjęcie postępowania nie został zgłoszony w ciągu trzech miesięcy od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania;
2. zawieszono na zgodny wniosek stron lub na wniosek spadkobiercy, jeżeli wniosek o podjęcie postępowania nie został zgłoszony w ciągu sześciu miesięcy od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania;
3. w przypadku stwierdzenia braku następcy prawnego strony, która utraciła zdolność sądową, a w każdym razie po upływie roku od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania z tej przyczyny;
4. zawieszono z przyczyny wskazanej w art. 174 § 1 pkt 2 po upływie dwóch lat od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania z tej przyczyny;
5. zawieszono z powodu śmierci strony po upływie pięciu lat od daty postanowienia o zawieszeniu postępowania z tej przyczyny.

Umorzenie postępowania zawieszzonego w pierwszej instancji nie pozbawia powoda prawa ponownego wytoczenia powództwa, jednakże poprzedni pozew nie wywołuje żadnych skutków, które ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa. Skutki te wywołuje jednak pozew wniesiony w sprawie, w której postępowanie umorzono na podstawie § 1 pkt 4.

Umorzenie zawieszzonego postępowania przez sąd wyższej instancji powoduje uprawomocnienie się zaskarżonego orzeczenia, z wyjątkiem spraw o unieważnienie małżeństwa lub o rozwód oraz o ustalenie nieistnienia małżeństwa, w których postępowanie umarza się wówczas w całości.

Z umorzeniem postępowania umarzają się nawzajem także koszty stron w danej instancji.

Koszty postępowania

Zgodnie z art. 98 § 1 KPC koszty procesu to koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony, które strona przegrywająca daną sprawę jest obowiązana zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie.

koszty przejazdów do sądu oraz
równowartość zarobku
utraconego wskutek
stawiennictwa w sądzie,

koszty udziału strony
postępowania (uczestnika)
występującej przed sądem
osobiście lub reprezentowanej
przez niewykwalifikowanego
pełnomocnika obejmujące
poniesione przez nią koszty
sądowe,

koszty zastępstwa procesowego
strony przez wykwalifikowanego
pełnomocnika obejmujące
wynagrodzenie pełnomocnika i
poniesione wydatki,

koszty sądowe obejmujące
opłaty sądowe (opłata i opłata
kancelaryjna) oraz wydatki
sądowe, które podlegają
zwrotowi,

koszty mediacji.

Na koszty
postępowania
cywilnego
składają się:

Zasady orzekania o kosztach postępowania

zasada odpowiedzialności za wynik procesu (art. 98 KPC)

zasada kosztów niezbędnych i celowych (art. 98 KPC)

zasada zawinienia (art. 101, art. 103 i art. 110 KPC),

zasada słuszności (art. 102 KPC),

zasada kompensaty (art. 100 i art. 104 KPC).

Dziękuję za uwagę

Czy mają Państwo jakieś pytania?